

ZACHOVÁNÍ RÁZU.

PAMĚTNÍ SPIS C. K. CENTRÁLNÍ KOMISE V PŘÍČINĚ ZACHOVÁNÍ MALEBNÉ SKUPINY DOMŮ NA MALÉM NÁMĚSTÍ, podaný městské radě pražské.

Slavná městská rado! Pokládám si za zvláštní čest předložití tímto pamětní spis zaslaný mi slavnou c. k. centrální komisí pro zachování uměleckých a historických památek ve Vídni, týkající se upravení staroměstské radnice pražské.

Obsah jeho jest následovní:

„Staroslavná radnice staroměstská v Praze dávno již nedostačuje úředním potřebám a má být rozšířena upravením jejích z XIV. a XV. a pozdějších staletí pocházejících částí a přístavbou nového traktu na místě menších domů hraničících na starou stavbu. Na přestavbu radnice vypsána pak soutěž veřejná za účelem docílení vhodných návrhů.

Podmínkou návrhů bylo zachování gotických a renaissančních částí staré radnice, jinak ponechána navrhovatelům pro jich návrhy značná volnost.

Jest nesporno, že každému zastupitelstvu obce přísluší právo, ba i povinnost postaratí se o důstojné a postačitelné úřední místnosti a bylo by také zajisté nesprávné, kdyby nebylo použito příležitosti této, aby moderní architektuře dána byla příležitost dostáti velikým úkolům architektonickým a to měrou nejširší. Všechny věky snažily se právě v řešení těchto úkolů vykonati to nejlepší.

V čem však záleží v Praze tato úloha? Zajisté nikoliv pouze v opatření pohodlných a v každém směru moderních úředních místností!

Kdyby nebylo jiných otázek a momentů nežli těchto, tu bylo by zajisté nejlepším řešením, kdyby buď stará radnice vůbec byla zbořena a novostavbou nahrazena, anebo kdyby tato stavba vůbec na jiném místě byla zbudována.

Sotva však kdo mohl by se uzavřítí poznání, že také jiné ještě okolnosti sluší tu vzítí v úvahu.

Stanovisko toto také došlo již výrazu v oné podmínce soutěže, dle níž části radnice ze středověku a doby renaissance pocházející mají zůstatí zachovány.

Jinými slovy; vedle požadavků doby moderní má také staro bylo st své právo — totiž onen odkaz minulosti, jenž právě v budovách stávajících, výše dotčených

je obsažen a který právě značí to cenné, onen nevysychající zdroj ideálních pohnutek a povznášejících citů, jež daleko převyšují požadavky denního života!

Proto také musí při přestavbě pražské radnice řešena býti i úloha, jak dostáti nejen praktickým požadavkům nové doby ale i vše to zachovati, co na staré budově neb jejím okolí za historicky neb umělecky cenné považovati sluší. Třeba pak novostavbu tak utvářiti, aby učin starších částí nejen nerušila, nýbrž s nimi harmonický celek tvořila. To jest nejen požadavek účty k památkám historické a umělecké minulosti, nýbrž i jedním z nejvyšších úkolů, které architektuře moderní kladený býti mohou.

Neboť vždy více a více rází si dráhu názor, že k nejdůležitějším uměleckým problémům moderní architektury čítati sluší souvislost s krásou krajinného útvaru na venkově a organické a souladné připojení k památkám umělecké kultury minulosti a celkovému jejímu obrazu, za něž jí mnohým jsme povinni ve městech.

Z tohoto hlediska nutno především — má-li přestavba radnice pražské řešena býti tak, aby plně došla uznání přítomnosti, ale i budoucnosti — plně uvědomiti si, co ze starých budov může a smí jí býti obětováno a co bezpodmínečně zachováno býti musí.

Není to zajisté otázkou subjektivního náhledu a přesvědčení — jak by snad mnohý mohl se domnívati — neboť vzhledem k tomu, že jednostranné doktrinářské uctívání jistých jen historických součástí stavby, celkem všeobecně již je překonáno, není zde již podstatné různosti mínění o tom, co ze starých architektonických výtvorů zachováti třeba.

Těmi však jsou v Praze nejen gotické a renaissanční části pražské radnice, nýbrž také staré domy v sousedství radnice, jež mají rozšíření budovy býti obětovány.

Jsou to ony domy, hraničící na Staroměstském náměstí bezprostředně s radnicí a tvořící roh k Malému náměstí a pak celá k těmto dvěma domům připojující se řada domů, uzavírající na straně radnice Malé náměstí. Jsou to domy z různých dob, veskrze však malebné a zajímavé!

Mohlo by se říci, že každý z nich tvoří určitý tón v onom podivuhodném souzvuku, v němž obráží se ještě dnes onen starobylý ráz obou náměstí, který také pro účín a působivost celých částí radnice jest věcí nejdůležitější.

Obzvláště pak Malé náměstí, přes mnohé ztráty, které v posledních desetiletích utrpělo — tvoří pravý skvost starého, nálady plného náměstí, jehož účinek by zmizel i tenkrát, kdyby při novostavbě, jež má nahraditi starobilé ony domy i starých stavebních čar bylo šetřeno.

Naopak gotické a renaissanční části staré radnice pozbyly by zcela svého účinku, kdyby takto ze všech stran byly obklopeny stísnujícím komplexem novostaveb — byť i tyto sebe mistrněji provedeny byly; kdežto ještě nyní celé radnice s touto budovou ve svém středu, velebně a důstojně přispívá k dějinným vzpomínkám, povzbuzuje a poskytuje požitek v pravdě umělecký — a to takový, že zvláštní jeho ráz, pozůstávající v nenáhlém dějinnému jeho vytváření, žádným novým výtvozem nahraditi nelze.

Stejně jako na příklad okolí radnice ve Frankobrodě n. M. nebo v Bruselu. Provedení novostavby na místě této řady domů zničilo by nejen vysoce zajímavý a působivý pohled uliční — ale odňalo by také oněm částem radnice, jež dle podmínek soutěže nutno jest zachováti — právě nejdůležitější předpoklady jich nynější účinnosti a působivosti.

Byly by prostě vytrženy z prostředí, s nímž po staletí rostly, a vsazeny násilně v nový rámeček, který, byť sebe byl skvostnější a sám o sobě umělečtější, nemohl by přece nikdy nahraditi to, co celá staletí zde na náladovosti a na organickém vytváření celku vybudovala!

Centrální komise musí proto s důrazem co největším doporučiti, aby při vypracování konečného projektu přestavby nezůstalo jen při zachování částí v podmínkách soutěže uvedených, nýbrž žádati, aby celá výše jmenovaná řada domů byla zachována.

Domy ty lze přece bez obtíží v jich vnitřku k účelům úředním adaptovati.

I tehdy, kdyby s tím jistá újma na pohodlí byla spojena — jež ostatně při ostatních nově prováděných přístavbách může býti vyrovnána — jest přece povinná účta, povinnost vůči všem těm, kteříž pro krásy krásné a staré Prahy a zejména pro okolí staré radnice pražské v celém světě se nadchli — tak veliká, že vůči ní některé praktické újmy měly by ustoupit!

V Praze, dne 11. listopadu 1909. Dr. Luboš Jeřábek, c. k. konservator. Předseda:
V z.: Jacoby.